

آشنایی با منظر

(گردشگری منظر)

تألیف

گروه مؤلفان

زیر نظر

سید امیر منصوری

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

سعید شفیعا

دکتری مدیریت گردشگری

و عضو هیئت علمی پژوهشکده نظر

۱۳۹۸

سرشناسه : منصورى، سيدامير، ۱۳۳۹ - Mansouri, Seyed Amir

عنوان و نام پديدآور : آشنائى با منظر: (گردشگرى منظر)/ سيدامير منصورى و سعيد شفيها؛ همكاران پديده عادلوند...

ديگران: ويراستار ساره جورمند.

مشخصات نشر : تهران، مهكامه، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهرى : ۳۵۲ص.

شابك : 978-600-8731-69-6

وضعيت فهرست‌نويسى : فبيا

يادداشت : همكاران: پديده عادلوند، سيدمحمود موسى، فرنوش مخلص، مهديه پد، افسانه پورچم، مهدي باصولي،

مهديه جهانگير بلورچيان...، مجرى: پژوهشكده هنر، معمارى و شهرسازى نظر.

عنوان ديگر : گردشگرى منظر

موضوع : گردشگرى Tourism

موضوع : گردشگرى -- جنبه‌هاى اجتماعى Tourism-- Social aspects

موضوع : فرهنگ و گردشگرى Culture and tourism

شناسه افزوده : شفيها، سعيد، ۱۳۶۲-

شناسه افزوده : عادلوند، پديده

رده‌بندى كنگره : ۱۳۹۸ م ۱۵۵/۱ G155

رده‌بندى ديويى : ۳۰۷/۱۴۱۶

شماره كتابشناسى ملي : ۵۶۲۱۶۲۹

نام كتاب: آشنائى با منظر (گردشگرى منظر)

تأليف: گروه مؤلفان

زير نظر: سيد امير منصورى - سعيد شفيها

ويراستار: ساره جورمند

مجرى: پژوهشكده هنر، معمارى و شهرسازى نظر

ناشر: مهكامه

ناظر چاپ: بهزاد ربيعى فراهانى

ليتوگرافى: باختر

نوبت چاپ: دوم، ۱۴۰۰

تيراز: ۴۰۰ نسخه

قيمت: ۷۲۵۰۰۰ ريال

شابك: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۳۱-۶۹-۶

مراکز پخش: ۱- تهران، خيابان انقلاب، خيابان فخر رازى، نرسيده به لبافى نژاد، كوچه انورى، پلاك ۸، طبقه دوم،

نشر و پخش مهكامه

فكس: ۶۶۹۶۱۵۰۹ - ۰۹۱۲۳۹۷۴۰۲۱

تلفن: ۶۶۴۸۸۲۰۳ - ۶۶۴۹۷۰۵۰

۲- تهران، ميدان انقلاب، بين خيابان ۱۲ فروردين و ارديبهشت، كتابفروشى آگاه

تلفن: ۶۶۴۶۰۹۳۲ - ۶۶۴۶۷۳۲۳

en_mahkame@yahoo.com

www.mahkame.com

پست الكترونيكى:

نماینده‌گی‌های شهرستان:

۱- اهواز: خيابان حافظ، بين سيروس و نادري، كتابفروشى رشد، تلفن: ۳- ۲۲۱۷۰۰۰ (۰۶۱۳)

۲- مشهد: خيابان سعدى، پاساژ مهتاب، كتابفروشى درخشش، تلفن: ۳۲۲۵۱۹۲۳ (۰۵۱)

۳- اصفهان: خيابان چهارباغ عباسى، مجتمع چهارباغ، زيرزمين، پلاك ۲۶، تلفن: ۳۲۲۳۸۸۵۶ (۰۳۱)

۴- يزد: خيابان فرخى، جنب مجتمع ستاره، كتابفروشى فدك، تلفن: ۳۶۲۲۷۴۷۵ (۰۳۵)

۵- شيراز: خيابان ملاصدرا، نبش خليلى، كتابفروشى خوارزمى، تلفن: ۳۶۴۷۳۷۷۱ (۰۷۱)

۶- تبريز: فلکه دانشگاه، ابتدای خيابان دانشگاه، كتابفروشى علامه، تلفن: ۳۳۳۴۱۶۶۹ (۰۴۱)

آدرس کانال انتشارات مهكامه: telegram.me/mahkamepublisher

فهرست

۱۷.....	مقدمه.....
۲۱.....	فصل اول: مقدمات و مبانی.....
۲۳.....	بخش ۱: نگاهی نو به گردشگری.....
۲۳.....	مقدمه.....
۲۴.....	گردشگری خوب.....
۲۵.....	یادگیری.....
۲۵.....	گردشگری به مثابه تقاضای یادگیری.....
۲۶.....	گردشگری به مثابه نظام معرفت.....
۲۷.....	گردشگری به مثابه محتوا.....
۲۸.....	ادراک انسان.....
۲۹.....	نظر کردن.....
۳۰.....	منظر.....
۳۱.....	گردشگری منظر.....
۳۳.....	بخش ۲: گردشگری و منظر.....
۳۳.....	مقدمه.....
۳۴.....	واژه‌شناسی گردشگری (Tourism).....
۳۷.....	تعریف گردشگری (Tourism).....
۴۳.....	منظر، مقوله‌ای وابسته به مکان.....
۴۶.....	منظر، متنی که باید قرائت شود.....
۴۸.....	گردشگری منظر.....
۵۱.....	جمع‌بندی.....
۵۴.....	فهرست منابع.....
۵۷.....	بخش ۳: فرهنگ و یادگیری در نظام گردشگری منظر.....
۵۷.....	مقدمه.....
۵۸.....	فرهنگ و گردشگری.....

۶۰	گونه‌های ارتباط بین فرهنگی در گردشگری
۶۳	یادگیری یا آموزش
۶۵	گردشگری منظر و یادگیری
۶۶	منابع
۶۷	بخش ۴: راهنمای تور و نقش کاربردی در ادراک منظر
۶۷	مقدمه
۶۹	ارتباطات و بازدارنده‌های ارتباطی در گردشگری
۷۱	تفسیرگری برای گردشگری منظر
۷۴	داستان‌سرایی برای گردشگری منظر
۷۵	موقعیت‌شناسی برای گردشگری منظر
۷۶	نتیجه‌گیری
۷۷	منابع

۷۹	فصل ۲: گردشگری منظر، بررسی‌های موردی
۸۱	بخش ۱: مرکز شهر
۸۱	مقدمه
۸۲	سیر تاریخی مرکز شهر
۸۲	موقعیت کالبدی و معنایی مرکز شهر
۸۳	کارکردهای مرکز شهر
۸۴	اجزا و ساختار مرکز شهر
۸۷	فهم مردم از مرکز شهر
۸۸	جمع‌بندی
۹۰	فهرست منابع
۹۱	بخش ۲: برج ایرانی
۹۱	مقدمه
۹۲	عوامل مؤثر در پیدایش برج
۹۳	چرا در این مکان‌ها شکل گرفته است
۹۳	بیان ساختار برج
۹۴	چرا این ساختار
۹۴	کارکرد اول نمادین بودن برج
۹۴	کارکرد دوم برج‌های اطلاع‌رسانی

۹۶	کارکرد سوم دفاعی، امنیتی، حفاظتی و امنیتی
۹۶	کارکرد چهارم برج‌های کاربردی
۹۷	فهم مردم از برج
۹۸	تفاوت برج و مناره
۹۹	معرفی برج‌های مشهور
۹۹	برج قابوس بن وشمگیر
۱۰۱	برج طغرل
۱۰۲	نتیجه‌گیری
۱۰۳	منابع
۱۰۷	بخش ۳: کبوترخانه
۱۰۷	مقدمه
۱۰۸	عوامل مؤثر در پیدایش کبوترخانه
۱۰۹	محل استقرار کبوترخانه
۱۱۰	ساختار کبوترخانه
۱۱۰	چرا این ساختار وجود دارد
۱۱۲	فهم مردم از کبوترخانه
۱۱۳	معرفی کبوترخانه‌های مشهور
۱۱۷	جمع‌بندی
۱۱۹	منابع
۱۲۱	بخش ۴: حمام عمومی
۱۲۱	مقدمه
۱۲۲	عوامل مؤثر در پیدایش حمام
۱۲۳	چرایی مکان‌گزینی حمام‌ها
۱۲۳	ساختار حمام
۱۲۵	چرایی و کارکردهای حمام
۱۳۰	فهم مردم از حمام
۱۳۱	بررسی و جمع‌بندی
۱۳۲	منابع
۱۳۵	بخش ۵: خانه‌ایرانی
۱۳۵	مقدمه
۱۳۵	واژه‌شناسی خانه

۱۳۶.....	بیان ساختار خانه‌ایرانی و دلایل آن.....
۱۳۸.....	اجزای خانه‌ایرانی.....
۱۴۰.....	فهم مردم از خانه.....
۱۴۱.....	سخن آخر.....
۱۴۶.....	منابع.....
۱۴۹.....	بخش ۶: مدرسه در شهرهای اسلامی.....
۱۴۹.....	مقدمه.....
۱۵۰.....	اجزا ساختار مدرسه بر اساس تفکیک عملکرد.....
۱۵۰.....	نظر به کم و کیف حیات مدرسه.....
۱۵۲.....	در هم تنیدگی مدرسه و شهر.....
۱۵۲.....	موقعیت خاص مدارس به عنوان قلب شهر.....
۱۵۳.....	مدرسه، مصداق شاخصه فرا عملکردی بودن معماری اسلامی.....
۱۵۴.....	بیان عوامل مادی و معنوی منظر مدرسه.....
۱۵۶.....	مدرسه مقصد است، نه وسیله و نه محل گذر.....
۱۵۶.....	مدرسه، شاهد حیات جاری علمی جامعه سنتی.....
۱۵۷.....	فهم مردم از مدرسه و مکتب‌خانه.....
۱۵۸.....	منابع.....
۱۶۱.....	بخش ۷: مسجد.....
۱۶۱.....	مقدمه.....
۱۶۱.....	عوامل مؤثر در پیدایش مسجد.....
۱۶۲.....	چرا مسجد در این مکان‌ها شکل گرفته است.....
۱۶۵.....	بیان ساختار مسجد.....
۱۶۶.....	کارکردهای مسجد.....
۱۶۸.....	فهم مردم از مسجد.....
۱۶۹.....	معرفی مساجد مشهور.....
۱۷۰.....	مسجد جامع اصفهان.....
۱۷۱.....	مسجد کبود تبریز.....
۱۷۲.....	نتیجه‌گیری.....
۱۷۳.....	منابع.....
۱۷۵.....	بخش ۸: بازار ایرانی.....
۱۷۵.....	مقدمه.....

۱۷۵.....	معنی لغوی بازار.....
۱۷۶.....	سیر تحول تاریخی بازار.....
۱۷۷.....	ساختار بازار ایرانی.....
۱۷۸.....	۱. سردر یا جلودار.....
۱۷۹.....	۲. میدان.....
۱۷۹.....	۳. راسته اصلی.....
۱۸۰.....	۴. راسته فرعی.....
۱۸۰.....	۵. چهارسوق.....
۱۸۱.....	۶. حجره.....
۱۸۱.....	۷. سرا.....
۱۸۲.....	۸. تیمچه.....
۱۸۲.....	۹. قیصریه.....
۱۸۳.....	۱۰. دالان.....
۱۸۳.....	۱۱. کاروانسرا.....
۱۸۴.....	کارکردهای بازار ایرانی.....
۱۸۴.....	۱. کارکرد اقتصادی.....
۱۸۴.....	۲. کارکرد اجتماعی.....
۱۸۴.....	۳. کارکرد سیاسی.....
۱۸۵.....	۴. کارکرد ارتباطی.....
۱۸۵.....	فهم مردم از بازار ایرانی.....
۱۸۵.....	جمع‌بندی.....
۱۸۶.....	منابع.....
۱۸۷.....	بخش ۹: باغ ایرانی.....
۱۸۷.....	مقدمه.....
۱۸۷.....	واژه‌شناسی باغ ایرانی.....
۱۸۸.....	دلایل ساختار متفاوت باغ ایرانی.....
۱۹۰.....	کاربری باغ ایرانی.....
۱۹۱.....	سیر تاریخی باغ ایرانی.....
۱۹۲.....	اجزای باغ ایرانی.....
۱۹۲.....	دیوار و حصار.....
۱۹۳.....	محیط پیرامون باغ.....

۱۹۳.....	آب.....
۱۹۴.....	فضای سبز.....
۱۹۴.....	سایه.....
۱۹۴.....	هندسه.....
۱۹۵.....	ناظر.....
۱۹۶.....	باغ دو رنگ (بی کروم).....
۱۹۶.....	ریتم.....
۱۹۶.....	چشم‌انداز بیکران.....
۱۹۷.....	باغ ایرانی در فرش و کاشی‌کاری.....
۱۹۸.....	فهم مردم از باغ.....
۱۹۸.....	سخن آخر.....
۲۰۱.....	منابع.....
۲۰۳.....	بخش ۱۰: کاخ ایرانی.....
۲۰۳.....	مقدمه.....
۲۰۴.....	عوامل مؤثر در پیدایش کاخ.....
۲۰۵.....	مکان‌یابی کاخ‌ها.....
۲۰۶.....	ساختار کاخ.....
۲۰۶.....	کارکردهای کاخ.....
۲۰۷.....	کاخ در زبان، ادبیات و هنر.....
۲۱۰.....	معرفی کاخ‌های مشهور.....
۲۱۱.....	کاخ چهلستون اصفهان.....
۲۱۲.....	قصر قاجار.....
۲۱۴.....	نتیجه‌گیری.....
۲۱۵.....	منابع.....
۲۱۷.....	بخش ۱۱: زندگی روستایی.....
۲۱۷.....	مقدمه.....
۲۱۸.....	سیر تاریخی و عوامل پیدایش روستا.....
۲۱۹.....	عوامل مؤثر در استقرار مکانی روستاها.....
۲۲۱.....	مؤلفه‌های سازنده منظر روستا.....
۲۲۳.....	کارکردهای روستا.....
۲۲۶.....	فهم مردم از منظر روستا.....

مقدمه

توسعه گردشگری در ایران و جایگاه رو به گسترش آن در برنامه‌های توسعه اقتصادی اجتماعی کشور موجب شد تا توجه اصناف مختلف به آن فزونی یابد. فارغ از ابهامات و تفسیرهای متفاوتی که از علم گردشگری و مفاهیم وابسته بر آن در جهان و ایران وجود دارد، نحوه تأسیس رشته گردشگری در دانشگاه‌های ایران به کلیت مفهوم آن سمت و سوی خاصی بخشیده است.

وابستگی گردشگری به خدمات و تسهیلات مربوط به آن موجب شد رشته‌های هتلداری و مدیریت جهانگردی به عنوان نخستین زمینه‌های تعلیمات تخصصی گردشگری در ایران تعیین شوند و اولین تحصیل کرده‌های گردشگری ایران، کسانی باشند که در علوم میان‌رشته‌ای و بین‌رشته‌ای تخصص داشته باشند. در عین حال بازار پررونق و رشد فزونی تقاضای گردشگری موجب شد تا این گروه فارغ‌التحصیلان به عنوان اولین متخصصان گردشگری شناخته و وارد بازار کار و مطالعات گردشگری شوند.

یکی از مهم‌ترین ابعاد گردشگری که از این حیث دچار آسیب‌های زیاد شد، گردشگری فرهنگ به مثابه متن و زمینه اصلی و هدف غالب این حوزه است. تا امروز که رشته‌های متفاوت مرتبط با گردشگری در دانشگاه‌های مختلف کشور و در مقاطع گوناگون مشغول فعالیت است، همچنان گردشگری فرهنگ، به عنوان رشته مستقل و بنیادین این علم از قلم افتاده و زمینه‌های فرعی آن تحت عناوین دیگر فعالیت می‌کنند.

با تأسیس کمیته برنامه‌ریزی گردشگری در وزارت علوم و نظام‌مند شدن برنامه‌های آموزشی، دوره دکتری مدیریت گردشگری تأسیس و در میان دروس آن درسی به نام "منظر فرهنگی و نظریه‌های نوین مکان و فضا در گردشگری" پیش‌بینی و چند نیم‌سال ارائه شد، که دو خروجی قابل توجه داشت: نخست، اقبال دانشجویان دکتری گردشگری و تأکید به محتوای جدید تولید شده در مطالعات و پژوهش‌های تکمیلی آن‌ها. سپس، هم‌صدایی اساتید و محققین حاضر در دانشکده علوم گردشگری دانشگاه علم و فرهنگ بر ضرورت پرداختن بیشتر به این موضوع جدید. به دنبال آن، درس دیگری در مجموعه دروس دوره جدید کارشناسی گردشگری تحت عنوان "آشنایی با منظر" تعریف شد که پیامد این دو خروجی بود.